

Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişafında İlham Əliyev mərhələsi: siyasi varislik tarixi zərurət kimi

Ulu Öndər Heydər Əliyevin dövlətçilik konsepsiyasında Onun siyasi kursunun layiqli varisi ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev əsas amillərdən birini təşkil edir. Akademik R.Mehdiyev Prezident İlham Əliyevin hakimiyyətə gəlişini iki dövrə bölür:

1. Demokratik konsolidasiya prosesinin başlanması (2003-2008). Sabitləşmə və qərarların qəbul olunması fazaları başa çatdıqdan sonra siyasi proses yeni xüsusiyyətlər kəsb edir, ölkədə tədricən yeni siyasi məkan formalaşır və ön səhnəyə yeni aktorlar çıxır. Dövlətin iqtisadi inkişafı solum daxilində yeni qarşılıqlı münasibətlərin bazisini yaratmağa imkan verir, davranışın yeni stereotip və normalarını doğurur, vətəndaş cəmiyyətinin təməlini qoyur.

2. Kadrları cəlb etmə fazası (2008-ci ildən başlayaraq). Qarşıdakı illərdə əsas vəzifə gənc nəslin nümayəndələri sırasında yeni siyasi, iqtisadi, elmi və yaradıcı elita formalaşdırmaqdır.

Ölkənin gələcək inkişafı elitaya münasibətdə həm peşəkarlıq, kreativlik baxımından, həm də siyasi məsuliyyətin artması mövqeyindən daha yüksək tələblər irəli sürür. Bu, təkcə mənim şəxsi mülahizələrimin nəticəsi deyil, obyektiv meyildir, Azərbaycan cəmiyyətinin inkişaf perspektivlərini görənlərin hamısı bu meyillə hesablaşmalıdır.

Akademik R.Mehdiyevin cənab İlham Əliyevin dövləti idarə etmə sahəsindəki uğurlarına toxunaraq qeyd edir ki, Prezident İlham Əliyev elitada obyektiv dəyişikliklər prosesini sürətləndirmişdir. Peşəkarlıq və kreativlik geriliyi və savadsızlığı, əvvəlki bürokratik ənənələri idarə etmə sistemindən sıxışdırıb çıxarmağa başlamışdır, çünki cavan və dinamik Prezidentin özü yeni idarəçilik nəslinin nümunəsidir. Bu proses rəvan şəkildə, süni yollarla sürətləndirilmədən gedir, çünki məhz liderliyin təbiətinə xas olan keyfiyyətlərin düzgün başa düşülməsi indiki Prezidentə qlobal transformasiyaların meyarlarına adekvat cavab verən gəncləri öz komandasına cəlb etməyə imkan yaradır.

Son illərdə dövlət idarəçiliyi sisteminə yaxşı təhsil almış, elmi biliklərə yiyələnmiş, bir neçə xarici dil bilən xeyli gəncin gəlməsinə baxmayaraq, hər halda, bu cür insanları və ali təhsil müəssisələrində aldıkları standart biliklər toplusuna malik fərqləri müqayisə etmək olmaz. Görünür, bu meyili bir qədər dəyişmək və mövcud uyğunsuzluğu aradan qaldırmağa çalışmaq gərəkdir. Heç şübhəsiz, bu məsələdə ehtiyatlı olmaq, götür-qoy etmək lazımdır. Elitanın kor-koranə transformasiya risklə bağlıdır və bu, əks sərəfə verə bilər. Eyni zamanda, biz milli təhsil mühitinin inkişafına daha artıq diqqət yetirməli, təhsil müəssisələrində tədrisin keyfiyyət səviyyəsini ciddi şəkildə yüksəltməliyik. Özü də bu işə məktəb partasından başlamaq lazımdır, çünki milli elitanın gələcək nümayəndələri məhz orada formalaşır.

Açıqını deyirəm, bəzən biz yeni nəsələ mənsub olan, əslində, isə peşəkarlığı, mənəvi cəhətləri, məsuliyyət hissi və dövlətçilik təfəkkürü lazımi səviyyədə olmayan rəhbərlərin keyfiyyətinin şişirdilməsi halları ilə üzləşirik. İdarə etmədə "menecerizm" bürokratiyaya qarşı qoyulur. XXI əsrdə idarəçinin əsas məziyyətləri olan fundamental təhsil, peşəkarlıq və kreativlik mənəvi məsuliyyət və dövləti təfəkkür tərzilə, yəni öz qərarını dövlətin maraqları və dövlət üçün məqsədəuyğunluq mövqeyindən qiymətləndirməyə hazır olmaq keyfiyyətləri ilə tamamlanmalıdır. Kosmopolitizmi qloballaşmaqda olan dünyanın cəmiyyətimizi bürüyən bir amil olması barədə danışanlar bizə yabançıdır, çünki Azərbaycana məhəbbət Vətən ideyasının bütün dünyaya şamil edilməsini, milli bənzərsizlikdən, milli ənənələrdən və mədəniyyətdən imtina olunmasını, öz milli maraqlarımıza biganəliyi qəbul etmir. Azərbaycançılığın - bizim tarixə, dilə, dinə, mədəniyyətə, milli bənzərsizliyə, öz ənənələrimizə, keçmişimizə, bu günümüzdə və gələcəyimizə münasibətimizi müəyyən edən ideologiyanın mahiyyəti bundan ibarətdir.

Z.Məmmədov Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi varisi cənab İlham Əliyevin Azərbaycan dövlətçiliyində oynadığı rolu belə qiymətləndirir: "Heydər Əliyevin formalaşdırdığı dəyərləri qoruyub saxlamaq zərurəti Onun siyasi kursunun davam etdirilməsini təxirəsalınmadan davam etdirməyini tələb edir. Azərbaycana Heydər Əliyev işinin elə bir layiqli davamçısı lazımdır ki, o, "Azərbaycanlılar bundan sonra necə yaşamalıdır?" sualının cavabını bilsin. Bu məqamda seçim etmək və varis təbiyyə etmək ən yüksək siyasi məsuliyyət deməkdir. Bu məsələ uğurla həll edildi. Bəs bunu kim etdi? İlk növbədə, Heydər Əliyev.

İdarəçilik təcrübəsindən məlumdur ki, hər hansı problem yarananda prinsip etibarilə onu həll etməyə qadir olan xadimlər də yetişir. Xalqımızın tarixinin fərqləndirici xüsusiyyəti həmişə ondan ibarət olmuşdur ki, insanlar yüksək ideyanı həyata keçirməyə qadir olan şəxsiyyətin ətrafında birləşirlər. İlham Əliyev də məhz yüksək şəxsi

keyfiyyətləri və peşəkar hazırlığı özündə uğurlu şəkildə cəmləşdirən dövlət xadimidir. Onun siyasi bioqrafiyasının formalaşma mərhələlərinə nəzər salsaq, inamla deyə bilərik: Onun əsil bioqrafiyası müxtəlif mühüm vəzifələrdə çalışması prosesində deyil, öz qüvvələrini tətbiq etdiyi obyektlərin dəyişməsi prosesində formalaşmışdır və bu vəzifələrin, bu obyektlərin hər birində Onun qazandığı uğurlar bu fikrin əsaslı olmasını göstərir. Onun nitqlərini dinlədikcə, yaqin edirik ki, bu insan xalqımızın milli mənafələrini, bütün vətəndaşların ehtiyac və qayğılarını çox dərindən dərk edir".

Professor Ə.Vəliyevin qeyd etdiyi kimi, Ulu Öndər Heydər Əliyev xalqa 1 oktyabr 2003-cü il tarixli məşhur müraciəti ilə siyasətdən getdi. Lakin bu, Azərbaycanı tərəqqiyə və sabitliyə qovuşdurmuş siyasi xəttin sonu demək deyildi. Bütün xalq bunu birmənalı şəkildə qəbul edirdi ki, Heydər Əliyev siyasi kursu mütləq davam etdirilməlidir. Bu zərurət öz əksini böyük öndərimizin həmin müraciətində də tapırdı. O, İlham Əliyevi öz siyasətinin yeganə layiqli davamçısı kimi xarakterizə edərək, xalqı gənc liderin ətrafında birləşməyə çağırırdı. İlham Əliyev də cəmiyyətdə tərəqqi və sabitlik kursunun yeganə davamçısı, Heydər Əliyev siyasi irsinin alternativsiz varisi kimi qəbul edilirdi. Bununla belə, o vaxt bir çoxlarımızda müəyyən narahatçılıq da vardı: Heydər Əliyevsiz necə olacaq, gənc varisi Onu lazımi qədər əvəz edə biləcəkmiz? Doğrudur, Ümummilli Liderimiz bu narahatçılığa heç bir əsasın olmadığını öz müraciətində açıqlamışdı: "Mənim siyasi varisim İlham Əliyev yüksək intellektli, pragmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini, iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili və təşəbbüskar bir şəxsiyyətdir. Sizi əmin edirəm ki, həm İlham Əliyev, həm də YAP bundan sonra da xalqımızın ən layiqli övladlarını öz ətrafında sıx birləşdirərək, Azərbaycan dövlətinin inkişafı və xalqımızın firavanlığı yolunda çox işlər görəcəklər, inanıram ki, mənim axıra çatdırma bilmədiyim tələyüklü işləri sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdırma biləcək. Mən Ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm".

Cəmiyyət də İlham Əliyevə inanır və Onun Prezidentliyindən çox şey gözləyirdi. Amma bunu da qəbul etmək gərəkdir ki, Heydər Əliyevdən sonra yaxşı Prezident olmaq elə də asan iş deyildi. Heydər Əliyev yaxşı Prezidentin parlaq nümunəsi idi. İlham Əliyev də Heydər Əliyev kimi yaxşı Prezident olmağa məhkum idi. Çünki Heydər Əliyevdən sonra yaxşı Prezident olmamaq Azərbaycan realılıqlarında, sadəcə, mümkün deyildi. Cəmiyyət yaxşı Prezidentin nə demək olduğunu artıq 10 il idi ki, bilirdi. İlham Əliyevin üzərinə düşən yükün ikiqat ağır olması, əsasən, bununla şərtlənirdi. O, bir tərəfdən öz konstitusion borcunu yerinə yetirməli, xalqın səsində layiq olduğunu sübut etməli, digər tərəfdənsə Heydər Əliyevin etimadını doğrultmalı idi. İlham Əliyev başlıca sosial sifarişin nədən ibarət olduğunu dərk etdiyini sərgiləyərək topluma konkret cavab verdi: "Mən yaxşı Prezident olacağam".

Azərbaycanda, ilk növbədə, sosial məsələlərə böyük diqqət göstərilməsini vacib sayan İlham Əliyev "Azərbaycan vətəndaşları daha yaxşı yaşamalıdır" şüarı ilə işə başladı və öz strateji məqsədinin nədən ibarət olduğunu açıqladı: "Biz Azərbaycan xalqı üçün işləyirik. Onlar bizə bu etimadı göstərüb və biz də bu etimadı doğrultmalıyıq".

Ölkədəki ictimai-siyasi sabitlik və sosial-iqtisadi sferadakı nailiyyətlər sosial yönümlü dövlət quruculuğu prosesinin gücləndirilməsi üçün ideal imkanlar açıb. Bu prosesin təməli Heydər Əliyevin Prezidentliyi dövründə qoyulub və bu sahədə böyük uğurlar əldə edilib. Prezident İlham Əliyev Heydər Əliyevin bu sahədəki siyasətini də uğurla davam etdirir. Onun son il yarımında bu istiqamətdə atdığı addımlar Heydər Əliyevin elan etdiyi sosial rifah xəttinin dəyişilməz olduğunu bir daha göstərdi. İlham Əliyevin proqramı 7 əsas bənddən ibarət idi və bura: 1) sabitlik və inkişaf; 2) Qarabağın işğaldan azad edilməsi; 3) işsizliyin ləğvi; 4) insanlara layiqli həyat; 5) neft gəlirinin ümummilli tərəqqi işinə yönəldilməsi; 6) etibarlı sosial müdafiə; 7) güclü dövlət vəd edən bəndlər daxil idi.

Seçkiqabağı və sonrakı çıxışlarda xalqın rifah halının yaxşılaşdırılacağını deyən İlham Əliyev bu vədlərini yerinə yetirir. O, bəyan edirdi ki, regionların inkişaf proqramı həyata keçiriləcək, zəif inkişaf etmiş regionlarda sahibkarlığın inkişafı gücləndiriləcək, güzəştli vergi sistemi tətbiq ediləcək, regionlara sərmayə qoyuluşu təşviq olunacaq, "Yoxsulluğun azaldılması" Dövlət Proqramı həyata keçiriləcək, maaşlar və işsizliyə görə müavinətlər müntəzəm artırılacaq, aztəminatlılara dövlət qayğısı gücləndiriləcək, pensiya islahatları həyata keçiriləcək, müavinət və pensiyaların minimum həddi, tələbələrin təqaüdü artırılacaq. İlham Əliyev 2003-cü il oktyabrın 31-də Prezident kimi and içərkən bəyan edirdi ki, Onun əsas məqsədi xalqın firavanlığı, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi, dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanması və möhkəmləndirilməsidir. O, Heydər Əliyevin başladığı sosial-iqtisadi və hüquqi-siyasi islahatların davam etdirilməyini, xalqın güzəranının köklü surətdə yaxşılaşdırılacağını, 5 ildə 600 min yeni iş yerinin açılacağını, söz, mətbuat və vicdan azadlığının bundan sonra da təmin olunacağını, milli-mənəvi sərvətlərimizin qorunacağını, ölkəyə əsil demokratik dəyərlər əsasında başçılıq edəcəyini vurğulamışdır.

İlham Əliyevin Prezidentliyi ilə Azərbaycanın tarixində keyfiyyətə yeni mərhələ başladı. Bu mərhələnin

əsas mahiyyəti isə Heydər Əliyevin Azərbaycanda yaratdığı sabitliyin və inkişafın davamlılığının təmin edilməsidir. Heydər Əliyev son 10 ildə Azərbaycana cəmiyyətin ondan gözlədiyi hər şeyi - sabitlik, əmin-amanlıq, qanunçuluq, dövlətçilik, milli rifah, sosial-iqtisadi və hüquqi-siyasi islahatlar, milli-mənəvi dəyərlərimizə sayğı və s. verdi.

Vahid ÖMƏROV,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru